ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ
Β' ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ
ΤΕΤΑΡΤΗ 1/5/2024
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1ο απόσπασμα: Αριστοτέλης, Πολιτικά Θ 1.3-2.1, 1337a33-b11

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν. τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. Νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταὐτὰ πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερὸν πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος. ἔκ τε τῆς ἐμποδὼν παιδείας ταραχώδης ἡ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτάς τινας). περί τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθὺς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς).

Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον. ὅτι δὲ οὐ **πάντα**, διῃρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάναυσον. Βάναυσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν διάνοιαν.

2ο απόσπασμα: Αριστοτέλης, Πολιτικά Α 1.12, 1253a29-39

Φύσει μὲν οὖν ἡ ὁρμὴ ἐν πᾶσιν ἐπὶ τὴν τοιαύτην κοινωνίαν· ὁ δὲ πρῶτος συστήσας μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος. ὥσπερ γὰρ καὶ τελεωθεὶς βέλτιστον τῶν ζώων ἄνθρωπός ἐστιν, οὕτω καὶ χωρισθεὶς νόμου καὶ δίκης χείριστον πάντων. χαλεπωτάτη γὰρ ἀδικία ἔχουσα ὅπλα· ὁ δὲ ἄνθρωπος ὅπλα ἔχων φύεται φρονήσει καὶ ἀρετῇ, **οἷς** ἐπὶ τἀναντία ἔστι χρῆσθαι μάλιστα. διὸ ἀνοσιώτατον καὶ

ἀγριώτατον ἄνευ ἀρετῆς, καὶ πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδὴν χείριστον. ἡ δὲ δικαιοσύνη πολιτικόν· ἡ γὰρ δίκη πολιτικῆς κοινωνίας τάξις ἐστίν, ἡ δὲ δικαιοσύνη τοῦ δικαίου κρίσις.

Α1.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση τα δύο αποσπάσματα του διδαγμένου κειμένου:

1. Η εκπαίδευση των πολιτών είναι ευθύνη και της πολιτείας.
2. Παρατηρείται διχογνωμία σε τρεις τομείς της εκπαιδευτικής πολιτικής: τα διδακτικά αντικείμενα, τους στόχους του εκπαιδευτικού συστήματος και το περιεχόμενο του όρου αρετή
3. Ο άνθρωπος έχει εγγενώς τις προϋποθέσεις για την απόκτηση της αρετής.

(Μον. 6)

Α1.β. Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρονται οι λέξεις με τα έντονα γράμματα (**πάντα, οἷς**)

(Μον. 2)

Α1.γ. Με βάση το δεύτερο απόσπασμα του διδαγμένου κειμένου να αντιστοιχίσετε τις φράσεις της Στήλης Α με τον χαρακτηρισμό που τους αποδίδεται στη Στήλη Β. (Δύο στοιχεία της Στήλης Β περισσεύουν).

Στήλη Α	Στήλη Β
α. ἀνοσιώτατον καὶ ἀγριώτατον ἄνευ ἀρετῆς, καὶ πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδὴν χείριστον	1. Ασύνδετο σχήμα
β. ὥσπερ γὰρ καὶ τελεωθεὶς βέλτιστον τῶν ζῴων ἄνθρωπός ἐστιν, οὕτω καὶ χωρισθεὶς νόμου καὶ δίκης χείριστον πάντων	2. Σχήμα εκ του αντιθέτου
	3. Πολυσύνδετο σχήμα
	4. Αναλογία

(Μον. 2)

Β.1. Με ποια επιχειρήματα στο δεύτερο απόσπασμα ο Αριστοτέλης αποδεικνύει την έμφυτη ανάγκη του ανθρώπου να ενταχθεί σε πολιτική κοινωνία;

(Μον. 10)

Β2. **ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**

Μιλώντας για Παιδεία, φτάνουμε πάντα στην εκπαίδευση, στο οργανωμένο από την Πολιτεία σύστημα παροχής παιδείας στους πολίτες, και στη γλώσσα, στην εθνική γλώσσα που περνάει κάθε μορφή παιδείας και κάθε σύστημα εκπαίδευσης. Και μπορεί μεν η πνευματική, η νοητική, η συναισθηματική και η αισθητική καλλιέργεια του ανθρώπου, δηλαδή η παιδεία, να είναι γενικότερο προϊόν των ιδανικών, των αντιλήψεων και των αξιών που διέπουν τη ζωή ενός έθνους, ωστόσο η παιδεία -και αυτό είναι κατάκτηση της ανθρώπινης κοινωνίας-εδραιώνεται και οικοδομείται μέσα στο Σχολείο, με το εκπαιδευτικό σύστημα -θεσμικό και ανθρώπινο (δάσκαλοι, βιβλία, μέσα, πόροι…). Έτσι παιδεία και εκπαίδευση, ήτοι Παιδεία με κεφαλαίο Π, φτάνουν συχνά να συμπίπτουν, μολονότι η έννοια της παιδείας καθαυτή είναι πολύ ευρύτερη, ένα διηνεκώς «ζητούμενον»…
(Γ. Μπαμπινιώτης, Παιδεία, Εκπαίδευση και Γλώσσα, εκδ. Gutenberg)

Ποια είναι οι απόψεις που διατυπώνει ο Γ. Μπαμπινιώτης για την παιδεία; Να τις συγκρίνετε με τις απόψεις του Αριστοτέλη για το ίδιο ζήτημα όπως καταγράφονται στα παρακάτω χωρία του πρώτου αποσπάσματος.

«Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν», « Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον. ὅτι δὲ οὐ πάντα, διῃρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάναυσον. Βάναυσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν διάνοιαν.»

(Μον. 10)

Β3. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη

1. Στους πλατωνικούς διαλόγους, ο συνομιλητής του Σωκράτη εκθέτει κατ' αρχήν μίαν άποψη για το θέμα που πρόκειται να συζητηθεί, την οποία ο ίδιος δε θεωρεί ολοκληρωμένη και θεμελιωμένη.
2. Όπως περιγράφει και ο Πλάτωνας στον *Φαίδωνα*, ο Σωκράτης πίστευε πως το γεγονός ότι αδικήθηκε από τους συμπολίτες του δεν αποτελούσε δικαιολογία για να διαπράξει αδικία εναντίον των νόμων της πόλης του.
3. Ως μύθο μπορούμε να ορίσουμε κάθε αφήγηση που έχει ποιητικό χαρακτήρα, και προέρχεται αποκλειστικά από την παράδοση και τον θρύλο.
4. Οι σοφιστές ανάμεσα στα άλλα ενδιαφέροντα που καλλιέργησαν, ασχολήθηκαν και με τις "ανθρωπιστικές επιστήμες", δεν μπορούμε ωστόσο να τους θεωρήσουμε ως πρωτοπόρους της λογοτεχνικής ανάλυσης, της φιλολογίας, και κυρίως της γλωσσολογίας.
5. Ο Πρωταγόρας κρατά προφανώς την αισχύλεια θεώρηση και την αισχύλεια απαισιοδοξία.

6. Η ιδεώδης πολιτεία ενσαρκώνει τις τέσσερις θεμελιώδεις αρετές: είναι σοφή, είναι ανδρεία, κοσμείται από σωφροσύνη και είναι τέλος δίκαιη.
7. Την αρμονία στην ιδανική Πολιτεία διασφαλίζει η Αξιοκρατία, που απονέμει στον καθένα ό,τι του ανήκει και τον τοποθετεί στη θέση που του αρμόζει.
8. Ο Πολέμαρχος διισχυρίζεται ότι το συμφέρον του ισχυρού καθορίζει το τι είναι δίκαιο
9. Στο Β΄ βιβλίο των Ηθικών Νικομαχείων του, ο Αριστοτέλης μίλησε για το μεγαλύτερο αγαθό που επιδιώκουν οι άνθρωποι με τις πράξεις τους και έδωσε σε αυτό την ονομασία εὐδαιμονία.
10. Ως όλον η πόλις-κράτος αποτελείται από ανόμοια μεταξύ τους στοιχεία.

(Μον. 10)

Β4.α. Να βρεθεί για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής η ετυμολογικά συγγενής της στο 1ο απόσπασμα

εξόντωση,
αληθινός,
ανειλημμένη,
αντίρρηση,
διένεξη,
πανούργος,
προσιτός

(Μον. 7)

β. Για καθεμιά από τις δύο παρακάτω λέξεις να γραφεί μία περίοδος λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη, στο ίδιο μέρος του λόγου, σε οποιαδήποτε μορφή της (πτώση, αριθμό, γένος), χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο:

τάξις, φρονήσει

(Μον. 3)

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Σωκράτης περιγράφει την τακτική των Αθηναίων σε θέματα τεχνικά και σε θέματα πολιτικά

ἁρμόσειε δ’ ἂν οὕτω προοιμιάζεσθαι καὶ τοῖς βουλομένοις παρὰ τῆς πόλεως ἰατρικὸν ἔργον λαβεῖν· ἐπιτήδειόν γ’ ἂν αὐτοῖς εἴη τοῦ λόγου ἄρχεσθαι ἐντεῦθεν· «Παρ’ οὐδενὸς μὲν πώποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἔμαθον, οὐδ’ ἐζήτησα διδάσκαλον ἐμαυτῷ γενέσθαι τῶν ἰατρῶν οὐδένα· διατετέλεκα γὰρ φυλαττόμενος οὐ μόνον τὸ μαθεῖν τι παρὰ τῶν ἰατρῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ δόξαι μεμαθηκέναι τὴν τέχνην ταύτην. ὅμως δέ μοι τὸ ἰατρικὸν ἔργον δότε· πειράσομαι γὰρ ἐν ὑμῖν ἀποκινδυνεύων μανθάνειν.» πάντες οὖν οἱ παρόντες ἐγέλασαν ἐπὶ τῷ προοιμίῳ. [6] ἐπεὶ δὲ φανερὸς ἦν ὁ Εὐθύδημος ἤδη μὲν οἷς ὁ Σωκράτης λέγοι **προσέχων,** ἔτι δὲ φυλαττόμενος αὐτός τι φθέγγεσθαι καὶ νομίζων **τῇ σιωπῇ** σωφροσύνης δόξαν περιβάλλεσθαι, τότε ὁ Σωκράτης βουλόμενος αὐτὸν παῦσαι τούτου, Θαυμαστὸν γάρ, ἔφη, τί ποτε οἱ βουλόμενοι κιθαρίζειν ἢ αὐλεῖν ἢ ἱππεύειν ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων ἱκανοὶ γενέσθαι πειρῶνται ὡς συνεχέστατα ποιεῖν ὅ τι ἂν βούλωνται δυνατοὶ γενέσθαι, καὶ οὐ καθ’ ἑαυτούς, ἀλλὰ παρὰ τοῖς ἀρίστοις δοκοῦσιν εἶναι, πάντα ποιοῦντες καὶ ὑπομένοντες ἕνεκα τοῦ μηδὲν ἄνευ τῆς ἐκείνων γνώμης ποιεῖν, ὡς οὐκ ἂν ἄλλως ἀξιόλογοι γενόμενοι· τῶν δὲ βουλομένων δυνατῶν γενέσθαι **λέγειν** τε καὶ πράττειν τὰ πολιτικὰ νομίζουσί τινες ἄνευ παρασκευῆς καὶ ἐπιμελείας αὐτόματοι ἐξαίφνης δυνατοὶ ταῦτα ποιεῖν ἔσεσθαι. [7] καίτοι γε τοσούτῳ ταῦτα ἐκείνων δυσκατεργαστότερα φαίνεται, ὅσῳπερ πλειόνων περὶ ταῦτα πραγματευομένων ἐλάττους οἱ κατεργαζόμενοι γίγνονται. δῆλον οὖν ὅτι καὶ ἐπιμελείας δέονται πλείονος καὶ ἰσχυροτέρας οἱ τούτων ἐφιέμενοι ἢ οἱ ἐκείνων. [8] κατ’ ἀρχὰς μὲν οὖν ἀκούοντος Εὐθυδήμου τοιούτους λόγους ἔλεγε Σωκράτης .

δυσκατεργαστότερα = δυσκολομάθητα

Ξενοφώντος Απομνημονεύματα Βιβλίο Δ [128-129]

Γ1) Να μεταφράσετε από το παραπάνω κείμενο το χωρίο : ἐπεί δέ φανερός ἦν ὁ Εὐθύδημος ….ποιεῖν ἔσεσθαι .

Μονάδες 20

Γ2) Σύμφωνα με τον Σωκράτη ποια τακτική ακολουθούν όσοι θέλουν να μάθουν μια τέχνη και ποια όσοι θέλουν να ασχοληθούν με τα πολιτικά και πως τη χαρακτηρίζει αυτή την τακτική ;

Μονάδες 10

Γ3α) ὅ τι ἂν βούλωνται δυνατοὶ γενέσθαι, καὶ οὐ καθ’ ἑαυτούς, ἀλλὰ παρὰ τοῖς ἀρίστοις δοκοῦσιν εἶναι :

Στο χωρίο να εντοπίσετε τις αντωνυμίες και να τις μεταφέρετε στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού . (Μονάδες 2)

Στη συνέχεια να εντοπίσετε τα επίθετα του χωρίου και αυτό που βρίσκεται σε θετικό βαθμό να το μεταφέρετε στον αντίστοιχο τύπο του υπερθετικού ενώ αυτό που βρίσκεται σε υπερθετικό να το μεταφέρετε στον αντίστοιχο τύπο του συγκριτικού . (Μονάδες 2)

β)ἄνδρες Ἀθηναῖοι : να γράψετε την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό (Μονάδα 1)

γ) δόξαι : γ΄ενικό ευκτικής ίδιου χρόνου

ἐγέλασαν : γ΄πληθυντικό παρατατικού ίδιας φωνής

προσέχων : β΄ενικό προστακτικής αορίστου β΄ ίδιας φωνής

φαίνεται : β΄πληθυντικό οριστικής υπερσυντελίκου ίδιας φωνής

ἀκούοντος : απαρέμφατο μέλλοντα ίδιας φωνής

Μονάδες 5

Γ4α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις υπογραμμισμένες λέξεις του αδίδακτου κειμένου : προσέχων , τῇ σιωπῇ , λέγειν.

Μονάδες 3

β) ὅμως δέ μοι τὸ ἰατρικὸν ἔργον δότε·

Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης και να την μετατρέψετε ώστε να τονίζεται η ενέργεια του ρήματος .

Μονάδες 3

γ) καίτοι γε τοσούτῳ ταῦτα ἐκείνων δυσκατεργαστότερα φαίνεται, ὅσῳπερ πλειόνων περὶ ταῦτα πραγματευομένων ἐλάττους οἱ κατεργαζόμενοι γίγνονται

Να μεταφέρετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο με εξάρτηση : Σωκράτης ἔφη

Μονάδες 3

δ) κατ᾽ ἀρχὰς μὲν οὖν ἀκούοντος Εὐθυδήμου τοιούτους λόγους ἔλεγε Σωκράτης .

Να βρείτε το αντικείμενο του ρήματος , να το χαρακτηρίσετε και να το γράψετε με τον άλλο τρόπο.

Μονάδες 1

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ